

Den svenska brottsparadoxen

Abstract

När man lyckas gå bakom svarta tidningsrubriker, förenklade politiska utspel och filterbubblorna i sociala medier, kvarstår frågan: hur ser "det svenska tillståndet" ut i verkligheten? Den här texten syftar till att besvara den frågan genom att diskutera hur brottsligheten har utvecklats i Sverige, med fokus på våld, organiserad och ekonomisk brottslighet.

Amir Rostami

docent i kriminologi, Institutet för Framtidsstudier, Högskolan i Gävle

Den svenska brottsparadoxen

Inledning

Varumärket Sverige är starkt och stabilt.¹ Bilden av Sverige har länge varit positiv i resten av världen. Sverige bilden har främst bestått av att Sverige är välordnat samhälle med ett starkt trygghetssystem. En välfärdsstat med ett väl fungerande rättssystem, stabila politiska institutioner, ett starkt civilsamhälle och ett högt valdeltagande. Ett land utan allvarliga interna konflikter.² Enligt Andersson och Hilson (2009) har idén om Sverige och den svenska modellen under en stor del av 1900-talet fungerat som en utopi i den politiska debatten i och utanför Europa, som det modernaste landet i världen.³ Sverige anses inte bara vara ett av världens säkraste länder utan toppar även diverse internationella rangordningar, beträffande livskvalité, social rättvisa och jämställdhet.⁴

Emellertid börjar den positiva bilden av Sverige ifrågasättas i både internationell media och av utländska politiker. Ökningen av skjutvapen- och det explosiva våldet i kriminella miljöer, där Sverige numera placeras i topp bland Europas länder när det gäller dödligt skjutvapenvåld, har medfört att den svenska brottsutvecklingen fått allt större uppmärksamhet så väl nationellt som internationellt.⁵ Nationellt är brott och straff numera en av de viktigaste frågorna för väljare inför ett riksdagsval. Brottsligheten ligger i topp när svenskarna listar sina viktigaste samhällsfrågor och den organiserade brottsligheten är den fråga som flest svenskar anger att de oroar sig för inför framtiden.⁶ Kampen mot den organiserade brottsligheten har varit en drivande faktor i de senaste årens förändring av den kriminalpolitiska inriktningen innefattandes allt ifrån straffskärpningar till nya brottsbekämpande verktyg så som hemlig dataavläsning. Den organiserade brottsligheten är en företeelse som beskrivs som en av de mest centrala hotbilderna mot Sveriges inre säkerhet.⁷

Internationellt har alltifrån Donald Trump till ministrar i andra nordiska länder använt brottsutvecklingen i Sverige som ett avskräckande exempel, där begreppet "det svenska tillståndet" har myntats för att i mer generella termer beskriva en negativ utveckling i en i övrigt välmående välfärdsstat. Exempelvis har ledaren för det norska Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug, varnat Norges medborgare för att låta Norge bli ett nytt Sverige där "det svenska tillståndet" mycket väl skulle kunna spridas.⁸ Ett exempel på den överförenklade och föränderliga bilden av Sverige är när tyska Bild, Europas största tidning, nyligen beskrev Sverige som "det farligaste landet i Europa", ett "före

1 Svenska institutet, 2021

2 Rothstein, 2018; Rothstein, Charron & Lapuente, 2013

3 Andersson & Hilson, 2009: 220

4 Helliwell, Layard, Sachs, et al., 2020; U.S. News & World Report, 2020; U.S. News & World Report, 2021; Åberg, 2019

5 Sturup, Rostami, Mondani, et al., 2019; Brå, 2021c

6 Andersson, Demker, Mellgren, et al., 2021; Novus, 2021; SOM-institutet, 2022

7 Statsrådsberedningen, 2017

8 Milne, 2017

detta nordiskt mönsterland” som ”har blivit till en verklig mardröm”.⁹

Politiska krafter har inte varit sena att använda ”det svenska tillståndet” för att vinna politiska poäng och har skapat en grogrund för både missförstånd och desinformation. Detta har medfört att man lätt få intrycket att flera delar av det svenska samhället befinner sig i ett kristillstånd. Alltifrån det yttre försvaret till polisens förmåga att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Ett land där gängen och de kriminella familjerna kontrollerar egna områden, en utopi som med egna medel förändrats till en dystopi.

Men när man lyckas gå bakom svarta tidningsrubriker, förenklade politiska utspel och filterbubblorna i sociala medier, kvarstår frågan: hur ser ”det svenska tillståndet” ut i verkligheten? Det här kapitlet syftar till att besvara den frågan. I det kommande avsnittet kommer jag att diskutera hur brottsligheten har utvecklats i Sverige, med fokus på våld, organiserad och ekonomisk brottslighet. Kapitlet bygger bland annat på antologin ”Det svenska tillståndet”¹⁰ där vi, Amir Rostami och Jerzy Sarnecki, med hjälp av 20 forskare sökt ett vetenskapligt grundat svar på frågan om hur ”det svenska tillståndet” förhåller sig vad gäller brott, i synnerhet gällande våldet.

Utvecklingen av brottsligheten i Sverige

Våldet

Ökar våldet kraftigt i Sverige? Svaret på den frågan är ”det beror på”. Visserligen har nivån av dödligt våld fluktuerat över tid, men totalt sett har våldet i det svenska samhället inte ökat eller blivit grövre sedan början av 1990-talet. År 2012 hade vi exempelvis den lägsta nivån av antalet fall av dödligt våld under de senaste femtio åren. Även brott och skador orsakade av misshandel har efter en lång tids ökning stabiliserats under det senaste decenniet och uppvisar möjligen till och med en nedgång. Exempelvis visar siffror från Socialstyrelsen¹¹ att fall av vård till följd av skador orsakade av våld minskat sedan slutet av 2000-talet. Minskningen är mindre när det gäller sjukhusvård och större när det gäller öppen specialistvård.¹² Brottsutvecklingen i Sverige avseende våldet följer därmed internationella trender med ett viktigt undantag, nämligen de senaste årens ökning av skjutvapenvåldet. Det dödliga skjutvapenvåldet har ökat, och med det också det totala dödliga våldet, som dock räknat per capita fortfarande ligger lägre än på 1980- och 1990-talet. Räknat per 100 000 invånare var antalet fall av dödligt våld 1,3 år 1989 och 1,2 år 2020.¹³ Exempelvis visar en svensk studie att under perioden 1996–2015 har det dödliga skjutvapenvåldet bland män mellan 15 och 29 år ökat femfaldigt och i jämförelse med tolv europeiska länder har Sverige högst dödligt skjutvapenvåld per capita bland män mellan 15 och 29 år.¹⁴

Brottsförebyggande rådet (Brå) jämför i en studie den svenska utvecklingen med nivåer och trender för dödligt våld i 22 andra länder i Europa. Brå konstaterar att när det gäller dödligt våld med skjutvapen ligger Sverige mycket högt jämfört med andra

9 Raagaard, 2021

10 Rostami & Sarnecki, 2022

11 Redovisade i Sarnecki, 2022: s. 28–29

12 Sarnecki, 2022

13 ibid.

14 Sturup et al, 2019

europiska länder. Sverige har omkring 4 avlidna per miljon invånare, samtidigt som det europeiska genomsnittet är cirka 1,6 avlidna per miljon invånare. Brå skriver också att den största skillnaden mellan Sverige och övriga Europa är just dödligt våld med skjutvapen mot 20–29 åringar, där Sverige utmärker sig med runt 18 avlidna per miljon invånare i den åldersgruppen, jämfört med 0–4 avlidna i de flesta andra länder runtom Europa.¹⁵

“Den största skillnaden mellan Sverige och övriga Europa är dödligt våld med skjutvapen mot 20-29 åringar”

Brå har också i tidigare rapporter konstaterat att ökningen av det dödliga våldet i Sverige beror huvudsakligen på konflikter i den kriminella miljön där 27 procent av det dödliga våldet under perioden 2014–2017¹⁶ och 48 procent under perioden 2008–2013 kan kopplas till kriminella konflikter.¹⁷ Att det är en andel som stadigt har ökat, stöds även av Polismyndighetens statistik över antalet dödliga skjutningar i kriminella miljöer, som visar att dessa har ökat från 8 till 37 mellan åren 2006 och 2017. Vidare är flertalet av dessa skjutningar koncentrerade till specifika geografiska områden som brukar definieras som

utsatta avseende socio-ekonomiska förhållanden och hög brottslighet med till exempel förekomst av platser med öppen droghandel.¹⁸

Ökningen av skjutvapenvåldet märks inte enbart av det dödliga våldet. Under de senaste 10 åren har antalet traumapatienter med penetrerande skador, som skjut- och stickskador, ökat i Sverige. Den största andelen orsakas av stickskador, men både stick- och skottskador har ökat stadigt under denna tidsperiod. Den absoluta majoriteten av dessa patienter har skador mot huvud och hals med följderna att hälften avlider av sina skador.¹⁹ Det bör dock noteras, som tidigare angetts, att samtidigt visar sjukvårdsstatistik från Socialstyrelsen att om man räknar alla former av våldsskador så har dessa minskat under senaste tio åren.²⁰

Parallellt med det ökande skjutvapenvåldet vid kriminella konflikter har användningen av illegala handgranater och sprängningar ökat i Sverige. Minst 77 handgranatsattacker ägde rum i Sverige mellan 2011 och 2016, varav 54 i Stockholm, Göteborg eller Malmö.²¹ Enligt Nationella Bombskyddet vid Polismyndigheten inträffade närmare 100 sprängningar med improviserade sprängladdningar i Sverige under 2018. Under 2019 ökade det till totalt 140 vilket är en utveckling som saknar motsvarighet i andra jämförbara länder.²²

Ökningen av skjutvapenvåldet har åtföljts av en oroväckande trend av en minskad uppklaringsgrad. Andelen uppklarade fall av dödligt skjutvapenvåld har stadigt minskat

15 Brå, 2021b: 8

16 Brå, 2020

17 Brå, 2019

18 Gerell et al, 2021; Sturup et al, 2018

19 Arborelius et al, 2022; Günther et al, 2021

20 Sarnecki, 2022

21 Sturup et al, 2020; Rostami, 2017

22 Polismyndigheten, 2019, 2021b

från 80 procent vid början av 1990-talet till omkring 26 procent år 2021. Till exempel var andelen uppklarade fall av dödligt våld med skjutvapen i kriminella miljöer under perioden 2015–2019 i genomsnitt 25 procent.²³ Andelen uppklarade brott när det gäller sprängämnesvåld är ännu mer oroande.²⁴ Detta innebär att en absolut majoritet av gärningspersonerna inte åtalas och ännu färre fälls för brott. Detta riskerar att urholka medborgarnas tilltro till rättsväsendet och resulterar i det som inom kriminologin kallas för legal cynism. I synnerhet när dessa problem är starkt koncentrerade till vissa geografiska områden. Legal cynism åsyftar en process som resulterar i att myndigheter betraktas illegitima då de uppfattas vara oförmögna att säkerställa allmänhetens skydd och trygghet vilket i sin tur kan ge upphov till parallella samhällsstrukturer.²⁵

Den övergripande slutsatsen av våldsutvecklingen i Sverige är att vissa typer av våld ökar medan andra är något konstanta eller minskar (exempelvis medan knivvåld mellan berusade personer och relationsvåld går ner, går grov brottslighet som skjutvapenvåld inom kriminella miljöer upp). Brottsutvecklingen i Sverige avseende våldet följer ofta internationella trender, men undantag för de senaste årens ökning av dödligt våld med skjutvapen.

De organiserade brotten

Gällande den för samhällsutvecklingen farligaste brottsligheten, nämligen den ekonomiska och organiserade brottsligheten, har antalet individer som samarbetar i brott ökat sedan 1990-talet, både i absoluta tal och per capita, liksom samarbetet mellan dessa individer och olika nätverk. I fråga om våldsbrott noteras exempelvis en ökning där 2–5 individer är involverade i ett brottsärende, med cirka 60 procent ökning av brott per capita och 111 procent där 6 eller fler individer är involverade. Beträffande ekonomisk brottslighet noteras en ökning av brottsärende där 2 eller 3–5 individer är involverade, med 65 procent respektive 116 procent ökning per capita. Beträffande brottsärende där 6 eller fler individer är involverade är ökningen hela 371 procent.²⁶

När det gäller den kriminella ekonomin²⁷ uppskattas den både öka sett till brottslighetens omfattning och sett till värdet av brottsvinster. Den anmälda bedrägeribrottsligheten har exempelvis ökat kraftigt sedan mitten av 00-talet, från cirka 50 000 anmälda brott år 2005 till över 200 000 år 2020.²⁸ Bidragsbrotten²⁹ har ökat stadigt under de senaste åren. När det gäller anmälda bidragsbrott anmäldes 2011 närmare 10 000 brott, och 2020 anmäldes drygt 27 000 brott – en ökning med 183 procent.³⁰

Bedrägerier och bidragsbrott används av individer involverade i den organiserade brottsligheten för att säkra en grundinkomst.³¹ Exempelvis bedömer Polismyndighetens

23 Polismyndigheten, 2022

24 Haglund, 2020

25 Kirk & Matsuda, 2011

26 Mondani & Rostami, 2022

27 Kriminell ekonomi kan definieras som ett ekosystem där brottsvinster genereras, där i) svarta pengar från illegal marknad förs in i den legala marknaden, ii) eller vita pengar förs in i en illegal marknad, omsätts i den illegala marknaden och åter tvättas till vita pengar.

28 Brå, 2021a; Polismyndigheten, 2020

29 Den nya bidragsbrottslagen (2007:612) trädde i kraft den 1 januari 2008. Innan ingick inom kategorin bedrägerier med specifika brottskoder vilket tillåter analyser av bidragsbrott innan 2008.

30 Brå, 2021a

31 NUC, 2015

Nationella Bedrägericentrum (NBC) att det under perioden 2018–2020 inkom drygt 473 000 bedrägeriärenden. I dessa ärenden registrerades 47 751 personer som skäligen misstänkta. Av dessa förekommer cirka 54 procent i Polismyndighetens olika särskilda uppgiftssamlingar (SUS) med omfattande överlappning till narkotika och vapen. Enligt NBC:s beräkningar genererar bedrägeribrottsligheten drygt två miljarder kronor i brottsvinster per år. Detta motsvarar de ungefärliga årliga vinstmarginalerna för narkotikaförsäljning i första led i Sverige.³² Enligt Polismyndigheten har den illegala

“På samma sätt som fallet med vapenrelaterat våld är uppklärnings-siffrorna för bedrägerier oroande”

drogmarknaden i Sverige en omsättning på mellan 10 och 15 miljarder kronor, varav 80 procent behöver återinvesteras i den illegala marknaden, vilket ger en uppskattad vinstmarginal på mellan 1,8 och 2,8 miljarder kronor.³³ Jämfört med den illegala narkotikamarknaden ådrar sig inte bedrägeriaktiviteter samma verksamhets- och logistikkostnader i form av produktion, mellanhänder, transportvägar och lagerhållning. Varje del av denna process medför också en ökad upptäcktsrisk, vilket gör att bedrägerierna är betydligt mer fördelaktiga.

Gällande bidragsbrottsligheten uppskattar Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemet att omkring 5,5 procent av de totala utbetalningarna per år, exklusive ålderspensionssystemet, betalas ut felaktigt. Det motsvarar ett belopp på cirka 18 miljarder kronor, med ett osäkerhetsintervall på mellan 11 och 27 miljarder kronor.³⁴ Omkring två tredjedelar misstänkts vara beroende på avsiktliga fel. År 2010 uppskattade Ekonomistyrningsverket att 3,3 procent (16,5 miljarder kronor) av 2009 års utbetalningar var felaktiga.³⁵ Den statliga utredningen Kvalificerad välfärdsbrottslighet³⁶ utredde en delmängd av 7 350 brottsanmälningar och kom fram till att 84 procent av dessa kunde definieras som kvalificerad välfärdsbrottslighet, som till exempel kunde vara kopplad till organiserad brottslighet, med ett belopp motsvarande 508,9 miljoner kronors vinst.

På samma sätt som fallet med vapenrelaterat våld är uppklärnings-siffrorna för bedrägerier oroande. Uppklaringsgraden för bedrägerier år 2020 var cirka 6 procent och 40 procent för bidragsbrott.^{37 38}

Vidare uppskattar Skatteverket att den svarta ekonomin³⁹ uppgår till totalt 91 miljarder kronor i genomsnitt per år för perioden 2010–2016. Det motsvarar cirka 6 procent av

32 Polismyndigheten, 2021a

33 Polismyndigheten, 2021c

34 SOU, 2019

35 Ekonomistyrningsverket, 2011

36 SOU, 2017

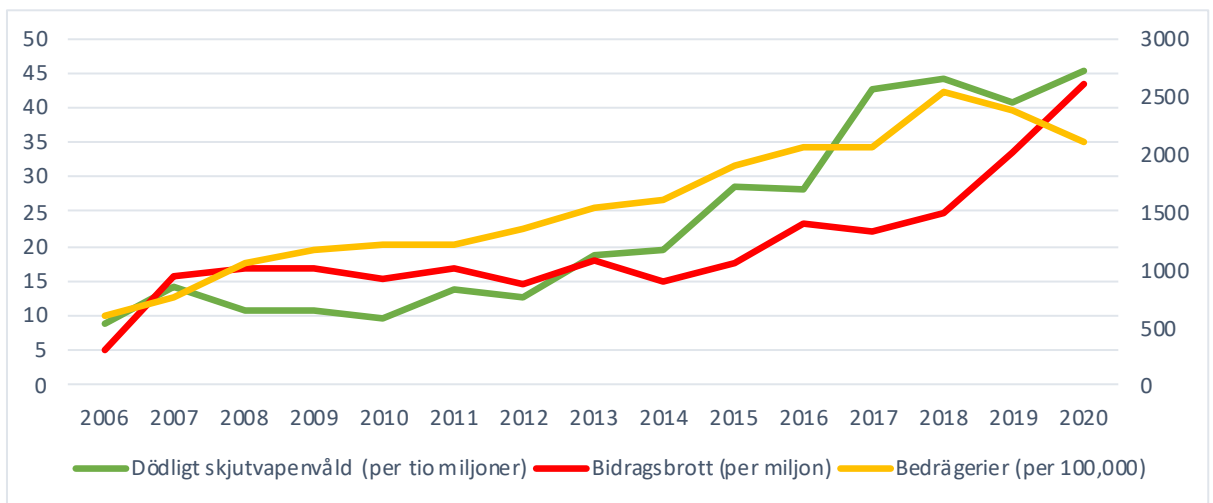
37 Brå, 2021a

38 Bidragsbrott är så kallade upptäcktsbrott, till skillnad från till exempel det mesta av våld och bedrägerier. Det innebär att bidragsbrottet vanligtvis inte anmäls av ett offer, utan upptäcks av myndigheterna. Denna typ av brott har vanligtvis en högre uppklärningsgrad.

39 Enligt Skatteverket avser den svarta ekonomin inkomster som utgår från lagliga ekonomiska aktiviteter som borde redovisas och beskattas i Sverige men som varken, delvis eller i sin helhet, redovisas eller beskattas (Skatteverket, 2021).

de totala arbetsinkomsterna och 2,3 procent av BNP per år.⁴⁰

Det är värt att notera att utvecklingen avseende dödligt våld med skjutvapen, bidragsbrott och bedrägeribrott verkar sammanfalla, med korrelationer mellan 0,7 och 0,9 (se figur 1). Det ska inte tolkas som att det finns ett kausalt samband där bedrägerier och våldsfärdsbrottslighet driver på våldet. Det är troligen snarare så att dessa brott utgör en grundinkomst för den organiserade brottsligheten, vilket genererar större ekonomiska tillgångar för gängen och skapar fler möjligheter till återinvesteringar i annan brottslighet, så som till exempel narkotikabrottslighet, vilket i sin tur kan generera möjliga konfliktytor i de kriminella miljöerna.

Anmälda brott, 2006–2020, för bidragsbrott (per miljon invånare) och bedrägeri (per 100 000 invånare). Källa: Brå. Bekräftade fall av dödligt skjutvapenvåld, 2006–2020. Källa: Brå Anmälda brott och Sturup et al. 2018.

Avslutande kommentarer

Sverige är en stark välfärdsstat som vilar på stabila sociala och politiska institutioner. Trots dessa förutsättningar utgör den organiserade brottsligheten en betydande samhällsutmaning för Sverige. Den huvudsakliga drivkraften bakom den organiserade brottsligheten är pengar och inflytande. Detta har resulterat i att Sverige har ett växande problem med kriminella konflikter och en omfattande kriminell ekonomi som upprätthålls genom bedrägerier och välfärdsbrottslighet.⁴¹ Bortsett från den organiserade brottslighetens utveckling har brottsligheten i övrigt mestadels utvecklats i en positiv riktning. I förenklade termer har vi en mångfacetterad och paradoxal brottsutveckling.

Hur ska vi då hantera den svenska brottsparadoxen? Dels behöver kriminalpolitiken bygga på en helhetsanalys, bortom svarta tidningsrubriker. Beslutsfattarna måste undvika att få ett tunnelseende, där skjutningarna och narkotika tillåts överskugga alla andra brottsproblem. Dessa företeelser är endast en del av den synliga brottsligheten. Samhällets insatser måste i stället riktas mot att förebygga samhällets sårbarhet genom reformer som har påvisbar effekt. Vi bör börja med att ställa den kriminella ekonomin i brottsbekämpningens centrum med huvudmålet att kraftigt öka upptäcktsrisken och

40 Skatteverket, 2021: 43

41 Mondani & Rostami, 2022; Rostami & Sarnecki, 2022

fokusera på kriminella strukturer snarare än individer och enstaka brott.

Som det redogjordes för ovan omsätter den kriminella ekonomin omfattande belopp. Bedrägerier mot staten och traditionella bedrägerier är mer lukrativa än den illegala narkotikabrottsligheten. Många av dessa brott sker genom att kriminella startar företag eller infiltrerar företag.⁴² Staten behöver stärka arbetet med att "gå mot pengarna" men också "gå före pengarna" och förhindra felaktiga utbetalningar. Detta eftersom det är svårt att få tillbaka pengar som har förskingrats genom brottslig verksamhet så som bedrägerier och felaktiga välfärdsutbetalningar, men också eftersom denna typ av brottslighet medför stora merkostnader för staten. Lösningen är inte "mer resurser till polisen". Anslagen till polisen har redan mer än fördubblats sedan 2014 jämfört

“Staten behöver stärka arbetet med att "gå mot pengarna" men också "gå före pengarna”

med 2006–2014 utan några tydligt mätbara positiva effekter så som till exempel en ökad uppläringsprocent. Snarare behöver staten omfördela medel mellan myndigheter och kraftigt förstärka kontroll- och specialistmyndigheterna på det ekonomiska området såsom Skatteverket, Försäkringskassan och Ekobrottsmyndigheten. Inte minst med anledning av att den gemensamma nämnaren vid vinstdrivande brottslighet som riktas mot staten är användningen av företag som brottsverktyg⁴³ vilket dessa myndigheter har erfarenhet och kompetens att arbeta mot.

Förutom nationell och internationell myndighetssamverkan handlar det i huvudsak om specialisering, metodutveckling och att bedriva ett brottsbekämpande- och förebyggande arbete som vilar på vetenskapliga utvärderingar. Potentialen för effektivitetsökningar inom landets brottsbekämpande myndigheter är enorm. Att Polismyndighetens FoU-verksamhet är mindre än 0,5 promille av myndighetens anslag⁴⁴ visar att regeringen behöver prioritera dessa frågor på ett annat sätt. Ett första steg i en sådan prioritering vore exempelvis att inrätta ett gemensamt forskningsinstitut för brottsbekämpande myndigheter, delvis inspirerad av totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).

Under de senaste åren har en rad förslag om skärpta straff och utökade straffprocessuella tvångsmedel introducerats. För att dessa ska få en brottspreventiv effekt behöver uppläringsgraden för allvarliga brott kraftigt öka. Men de föreslagna åtgärderna riktar sig framför allt mot individer och enskilda brott och inte mot kriminella strukturer. Den organiserade brottsligheten har en hög adaptiv förmåga och kan lätt ersätta individuella förluster. För att uppnå strategiska vinster mot den organiserade brottsligheten behöver vi införa mer träffsäkra och slagkraftiga åtgärder. Även om det är komplicerat att införa utifrån existerande svensk lagstiftning, behöver vi börja arbetet med att införa en svensk version av RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organizations). En sådan åtgärd skulle slå kraftfullt mot den kriminella ekonomin, samtidigt som den riktar in sig på kärnan av den organiserade brottsligheten, nämligen brottsliga sammanslutningar och strukturer.

42 NUC, 2021

43 NUC, 2021

44 Sarnecki, 2021

Referenser

- Andersson, Felix., Demker, Marie., Mellgren, Caroline., Öhberg, Patrik. (2021) "Kriminalpolitik – Lika hett som man kan tro", in A. Carlander, M. Grusell, and P. Öhberg (eds) *Ingen anledning till oro?*, Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet: 333-344.
- Andersson, Jenny. & Hilson, Mary. (2009) "Images of Sweden and the Nordic Countries", *Scandinavian Journal of History* 34(3): 219–228.
- Arborelius, Ulf. P., Günther, Mattias., Dahlberg, Martin., et al. (2022) "Våldsbrott ur sjukvårdens perspektiv: Karaktärisering, omhändertagande och aktuell forskning", i A. Rostami and J. Sarnecki (red) *Det svenska tillståndet: En antologi om brottsutvecklingen i Sverige*, Malmö: Studentlitteratur.
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2021a) "Bedrägerier och ekobrott", Tillgänglig på: <<https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/bedragerier-och-ekobrott.html>> [Sett 05-05-2022].
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2021b) *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2021c) *Gun homicide in Sweden and other European countries: A comparative study of levels, trends and homicide by other means (English summary of report 2021:8)*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2020) *Dödligt våld i den kriminella miljön 2005–2017*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2019) *Skjutningar i kriminella miljöer: En intervjustudie*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).
- Ekonomistyrningsverket (2011) *Samverkansuppdrag mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen 2010*. Stockholm: Ekonomistyrningsverket.
- Gerell, Manne., Sturup, Joakim., Magnusson, Mia-Maria., et al. (2021) "Open Drug Markets, Vulnerable Neighbourhoods and Gun Violence in Two Swedish Cities", *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*.
- Günther, Mattias., Dahlberg, Martin., Rostami, Amir., et al. (2021) "Incidence, Demographics, and Outcomes of Penetrating Trauma in Sweden During the Past Decade", *Frontiers in Neurology* 12, 730405.
- Haglund, Anja. (2020) 'Extremt få fällt för sprängdåden', Online. Svenska Dagbladet (SvD), 23-01-2021, Tillgänglig på: <<https://www.svd.se/extremt-fa-falls-for-bombdaden>> [Sett 05-05-2022].
- Helliwell, John. F., Layard, Richard., Sachs, Jeffrey., et al. (2020) *World Happiness Report 2020*. Tillgänglig på: <<https://worldhappiness.report/ed/2020/#read>> New York: Sustainable Development Solutions Network.
- Kirk, David. S. & Matsuda, Mauri. (2011). *Legal Cynicism, Collective Efficacy, and the Ecology of Arrest*. *Criminology* 49(2): 443–472.

- Lundberg, Lars-Olof. (2005) Bilder av Sverige i utlandet – en studie om förändringar, nuläge och mätmetoder. Stockholm: Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet.
- Milne, Richard. (2017) "Norway minister sparks war of words with Sweden over immigration", Financial Times, 30-08-2017, Tillgänglig på: <<https://www.ft.com/content/23ea67a2-8d80-11e7-a352-e46f43c5825d>> [Sett 05-05-2022].
- Mondani, Hernan. & Rostami, Amir. (2022) "Samarbete i brott: Samarbete i brott: Organiserad brottslighet i Sverige 1995–2015", i A. Rostami and J. Sarnecki (red) Det svenska tillståndet: En antologi om brottsutvecklingen i Sverige. Lund: Studentlitteratur.
- Novus (2021) "Viktigaste politiska frågan - Novus, analys- och undersökningsföretag", Novus - kunskap och insiktsföretag, Tillgänglig på: <<https://novus.se/novus-svensk-valjaropinion/valjarforstaelse/viktigaste-politiska-fragan/>> [Sett 05-05-2022].
- Nationellt underrättelsecentrum (NUC) (2021) Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2021. Stockholm: Nationellt underrättelsecentrum (NUC).
- Nationellt underrättelsecentrum (NUC) (2015) Myndighetsgemensam lägesbild om grov organiserad brottslighet 2016-2017. Stockholm: Nationellt underrättelsecentrum (NUC).
- Polismyndigheten (2022) "Utvecklingen av dödligt våld sedan 1990", Tillgänglig på: <https://polisen.se/link/702c66a9692d466e90901c62f0becef1> [Sett 05-05-2022].
- Polismyndigheten (2021a) De organiserade bedrägerierna: En rapport om bedrägerier kopplade till organiserade kriminella miljöer. Stockholm: Nationellt bedrägericentrum (NBC).
- Polismyndigheten (2021b) Lägesbild avseende explosiva och andra farliga ämnen. Stockholm: Nationellt bombdatacenter.
- Polismyndigheten (2021c) Lärdomar av Encrochat. Stockholm: Nationella operativa avdelningen (NOA), Underrättelseenheten.
- Polismyndigheten (2020) Bedrägeribrottsligheten i Sverige 2019. Stockholm: Nationellt bedrägericentrum.
- Polismyndigheten (2019) Delrapport Nationella Bombskyddets verksamhet och problembild. Stockholm: Nationella operativa avdelningen (NOA).
- Raagaard, Ingrid. (2021) "Schweden ist gefährlichstes Land Europas", bild.de, Tillgänglig på: <<https://www.bild.de/news/ausland/news-ausland/schweden-ist-gefaehrlichstes-land-europas-78054592.bild.html>> [Sett 05-05-2022].
- Rostami, Amir. (2017) 'Street-gang violence in Sweden is a growing concern', Sociologisk forskning 54(4): 365–368.
- Rostami, Amir. & Sarnecki, Jerzy. (red) (2022) Det svenska tillståndet: En antologi om brottsutvecklingen i Sverige, 1:a utg, Malmö: Studentlitteratur.
- Rothstein, Bo. (2018) "Det svenska statsförvaltningens omvandling från försumpning till legitimitet", i Dahlström C. (red) Politik som organisation. Studentlitteratur.

- Rothstein, Bo., Charron, Nicholas., Lapuente, Victor. (2013) *Quality of Government and Corruption from a European Perspective: A Comparative Study on the Quality of Government in EU Regions*. Edward Elgar Publishing.
- Sarnecki, Jerzy. (2022) 'Våldsutvecklingen i Sverige', in A. Rostami and J. Sarnecki (eds) *Det svenska tillståndet: En antologi om brottsutvecklingen i Sverige*. Malmö: Studentlitteratur.
- Sarnecki, Jerzy. (2021) *Kriminologi i framtiden: En översikt av svensk forskning om brottslighet under det senaste decenniet samt tankar om framtida behov*. Utkast. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Skatteverket (2021) *Skattefelsrapport 2020: Underlagsrapport till årsredovisningen avseende skattefelets storlek och utveckling*. Stockholm: Skatteverket.
- SOM-institutet (2022) "SOM-seminariet 2022: Viktiga valfrågor och läget före kriget", Göteborgs universitet. Tillgänglig på: <<https://www.gu.se/nyheter/som-seminariet-2022-viktiga-valfragor-och-laget-fore-kriget>> [Sett 05-05-2022].
- SOU (2019) *Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen, Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen*, Stockholm: Statens offentliga utredningar.
- SOU (2017) *Kvalificerad välfärdsbrottslighet: förebygga, förhindra, upptäcka och beivra, 2017:37, "Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden"*, Stockholm: Statens offentliga utredningar.
- Statsrådsberedningen (2017) *Nationell Säkerhetsstrategi*. Stockholm: Regeringskansliet, Statsrådsberedningen.
- Sturup, Joakim., Gerell, Manne., Rostami, Amir. (2020) "Explosive violence: A near-repeat study of hand grenade detonations and shootings in urban Sweden", *European Journal of Criminology* 17(5): 661–677. SAGE Publications.
- Sturup, Joakim., Rostami, Amir., Gerell, Manne., et al. (2018) "Near-repeat shootings in contemporary Sweden 2011 to 2015", *Security Journal* 31(1): 73–92.
- Sturup, Joakim., Rostami, Amir., Mondani, Hernan., et al. (2019) "Increased Gun Violence Among Young Males in Sweden: A Descriptive National Survey and International Comparison", *European Journal on Criminal Policy and Research* 25(4), 365–378.
- Svenska institutet (2021) *Bilden av Sverige utomlands 2020: Årsrapport från Svenska institutet*. Tillgänglig på: <<https://si.se/app/uploads/2021/11/arsrapport-2020-revidering-1.pdf>> [Sett 05-05-2022]. Stockholm: Svenska institutet.
- U.S. News & World Report (2021) *Best Countries 2021: Global rankings, international news and data insights*. Tillgänglig på: <<https://www.usnews.com/media/best-countries/overall-rankings-2021.pdf>> [Sett 05-05-2022].
- U.S. News & World Report (2020) 'The Countries With the Highest Quality of Life', *U.S. News Ranks 2020 Best Countries*. Tillgänglig på: <<https://www.usnews.com/news/best-countries/quality-of-life-rankings>> [Sett 05-05-2022].
- Åberg, John. H. S. (2019) "Is There a State Crisis in Sweden?", *Society* 56(1): 23–30.

Den gröna och liberala tankesmedjan

Om Fores

På den gröna och liberala tankesmedjan Fores arbetar vi varje dag för att söka de lösningar och reformer som Sverige behöver, för att försvara den liberala demokratin så som vi känner den. Vi står med den ena foten i akademien och forskningen och med den andra i samhällsdebatten.

Genom våra temagrupper Tillväxt, Trygghet och Tillit söker vi forskningsbaserade, framtidsoptimistiska reformförslag. Vi publicerar studier, böcker och rapporter samt arrangerar och medverkar i seminarier, samtal, debatter och projekt. Fores är hubben för den liberala demokratis vänner och driver därför bland annat Foresakademien och Reformpuben för nätverkande och idéutveckling.

Besök gärna fores.se för mer information.

Redaktör:

Tove Hovemyr, samhällspolitisk expert på Fores

Layout:

David Redebo, Fores

fores.se

Fores
Sveavägen 59, 113 59 Stockholm
info@fores.se